ANY II OCTUBRE DE 1929 NÚM. 22

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

DEPTENFE A LA BIBLIOTECA DEL

LA FESTA DEL LLIBRE

Ha passat la diada dedicada a la Festa del Llibre, darrerament celebrada per tot arreu. Tots els periòdics de fora d'aquí glossen els èxits aconseguits i en comenten els resultats. A Barcelona es calcula que la venda d'exemplars arribà a la xifra de cinquanta mil volums, la majoria d'ells escrits en català; els principals autors afavorits per la demanda pública foren Rovira i Virgili amb "Els Polítics Catalans" i Cambó amb "Les Dictadures". El poble català ha demostrat així, plenament, el seu interès per les obres que tracten dels seus problemes vitals i que poden marcar-li camins i orientacions noves.

A Mallorca, segons la premsa local, també fou un èxit la diada del llibre, però no hem pogut saber quin nombre aproximat de volums es vengueren i quines obres foren les que obtingueren més demanda pública. És una llàstima no poder compulsar el nostre esperit cultural i les preferències del lector.

A Barcelona, amb les estadístiques i observacions fetes sobre la venda del llibre, hauran pogut treure conseqüències d'aplicació pràctica en l'avenir. Els autors i editors saben ara quines són les preferències de les grans masses de lectors, i tindran un camí obert i segur a les seves activitats.

A Mallorca, l'Ajuntament de la Ciutat i la Diputació han inau-

gurat en alguns llocs, com ja ho feien en anys anteriors, Biblioteques populars, i a les llibreries la venda s'accentuà força.

Però si la Festa del Llibre no ha de tenir més fi pràctic que el benefici que d'ella en puguin treure els llibreters, no cal que es celebri. S'ha donat el cas, que algun industrial poc remirat, ha fet adquirir al nou lector de bona fe, obres que tenia arreconades i difícils de vendre, amb la qual cosa ha perjudicat els seus propis interessos i els de la cultura en general, perquè aquest comprador, desillusionat de l'obra que se li recomanà, ja és difícil que es converteixi en lector i bon consumidor de l'aliment espiritual que és el llibre. Aquesta festa tingué per objecte la difusió de la cultura, i per obtenir el fi que es proposà la seva creació, precisa, abans de tot, orientar noblement i lleialment el lector inconscient.

Ja sabem que aquí, localment parlant, hi ha pocs autors i pocs lectors, i és per això que és més necessari que a les altres parts, que es facin uns i altres. Als autors els seria bo poder saber quines són les preferències del lector i si compten amb la seva protecció, i als lectors també els convindria una sana orientació en el camí de la lectura.

Esperem que l'any pròxim, en benefici de tots, algú ens podrà donar aquestes dades tan interessants per l'esdevenir cultural del nostre poble.

ELEGIA

Felice chi vi mira
ma piu felice chi per voi sospira!

MUNTANYES paternals, O somnis primicers
de l'ànima, que el temps enterbolí debades,
teixits sota el fullatge ombriu dels tarongers
pels dits més falaguers dels àngels o les fades!

O vila benamada, real terra promesa,
retut a l'escomesa que l'enyorança em dû,
per un camí d'ensomnis llunyans de l'infantesa
se'n van com orenetes mos pensaments a tu.

I amb ells se'n va la flor de l'esperança mia,
O vida qui daleixes al marge del camí
i et gires al passat només perquè fugia
i l'avenir sospires sols perquè no és aquí.

Ma vida tota es guaita dins l'allunyat estatge
per on d'infant trescava, i veig tot un recó
de món com un infant qui veu el paisatge
dins el reflexe d'una bombolla de sabó.

I vaig a les palpentes obrint portes tancades
que guarden de les àvies secrets inviolats;
si guait a les finestres a l'aire esbatanades
pugen amb alenades de vida els jorns passats.

Torna a l'orella el cant d'aquella torrentera,
torna l'olor perduda dels fruiterars en flor,
illusió espoltrida i essència fugissera
que l'infantesa pura bevia en copa d'or.

Avui a mitjan lloc de la deserta via
qui sortida del bres mena fins al fossar,
l'enyorívol esguard al girar com un dia
al vostre clos, muntanyes qui em vàreu bressolar,

jo us reveig sota el bes ponentí tan daurades,
o sota la neu com pessebre gegantí,
amb boscatges de pins i d'alzines gemades
on de nit una sitja llunyana ha de lluir;

i cofades de boira o de núvols cobertes
o esmolades pel frec formidable dels vents,
al bes clar de la lluna gèlidament besades
o al d'aquell sol qui us torna els flancs incandescents.

En silenci us contempl de la meva talaia,
sardana fabulosa d'alts immòbils gegants,
fons d'una taula antiga que la mirada esplaia
quan gir els ulls de l'ànima en èxtasi als meus sants.

Tiranys i senderols qui duien a secretes
esplugues d'hamadríades, fontanes de frescor,
pujant fins sobre el puig de l'Ofra i les Piquetes
i, més amunt, al cim pelat del Puig Major.

Tot són imatges velles que el meu record afina:
és la padrina blanca qui a la carrera seu;
la triomfal palmera qui els alts teulats domina;
la cabra qui brosteja de l'emparrat al peu;

els nins sortint d'escola; el saig qui fa la crida;
un vell,—mon Silas Marner,—darrera el seu teler;
el so de les campanes cridant a mort i vida;
les hores del rellotge; el mall de cal ferrer;

la vella diligència qui per la fosca humida
reprèn a l'hora d'alba camí cap a Ciutat,
i amb una queixa seca de brèndola ferida
avança el buc immens que és ja tot un passat;

la mòrbida carícia del despertâ a les fines
tendrors del plor i el riure amb dolç aiguabarreig,
i aquell brunzir dels èlitres de tantes barratgines
bevent-se l'últim glop de llum al safareig;

l'escampadissa blanca d'ales sobre el puríssim
atzur, i les miloques que hi fèiem voleiar,
i al lluny, des de la torre, per l'horitzó vastíssim
vetllant les llunyanies, serè, l'ull de la mar!

O temps i dies gràcils! La fruita d'or vessava
espurnes en la fronda per sobre el tapial,
i a aquella flaire viva que el cor eixamorava
ni hi duien cap impura sentor les flors del mal.

Mirall de serenor, incommovible fita
de muntanyes, cinyell de què Déu va voltar
ma vila, part damunt d'una vida petita
jo us retrob amb la fe que us pot, sola, mudar.

Si els anys tapen les coses d'un vel d'estrangeria,
i els homes negligeixen l'antic tresor pairal,
i muden gents i terres un poc de fesomia
en l'incurança trista de llur arrel vital;

semblant sempre i distinta, és sempre la mateixa
l'estrofa del dolor i la felicitat,
i és única i eterna l'adolorida queixa
que al pas de tots els segles el cor sempre ha escoltat.

I torn amb amor nova als llocs que encobeïa
d'infant, on despertava al gaudi i al sofrî,
que mai si arran de terra volant la fantasia
sotjava humana joia, la somniava aquí.

I per la porta oberta on el record s'afanya,
figures ja esvaïdes, del fons dels caminals
s'atancen i me'n duen amb elles de companya
al vostre clos august, muntanyes ancestrals.

Penjat a la ventura volant d'hores avares
a l'ombra dels vergers que el temps no emmusteeix,
per caminois fressats pels pares dels meus pares
que l'herba de les tombes cada any de nou cobreix.

retorn al paradís perdut de l'infantesa;
no me'n deté l'entrada, sever, l'àngel de foc:
corbat damunt el bàcul humil de ma tristesa
sent com de mi fa presa la serenor del lloc.

Sent que la vida és curta, més sap trobar llivanya
l'amor per les cruïlles d'un fat sovint dolent,
i que la vida és bella, com sou belles, muntanyes,
sota l'ullada immensa de Déu omnipresent.

I encenc de nou el feble gresol de l'esperança...
O cor qui a veure tornes el niu que et va nodrir,
l'hora d'avui s'escola, la de demà s'atança,
i, O cor ple de recances! *no torna la d'ahir.*

JOAN PONS I MARQUÈS

MATEU OBRADOR BENNÀSSER

(ESBÓS BIOGRÀFIC)

(Continuació)

PERCAÇANT curosament en el primer tom del "Museo" (1875) treballs literaris de N'Obrador, en trobam alguns que bé deixen entreveure la fecunda llavor colgada i el molt que calia esperar quan arribàs a granar i fruitar. En el petit estudi "Sobre les èpoques de la poesia popular mallorquina" apunta la sospita que els pobles dominadors a Mallorca tengueren llur poesia, cants funeraris durant l'època prehistòrica, i durant la cartaginesa himnes de victòria els mandroners i també cançons d'enyorança, quan traspassant les neus dels Alps, feien camí cap a Roma, sota el comandament d'Aníbal, sobretot quan, a l'hora baixa, els venia el pensament de llur terra, sojorn de bellviure i de pau, que no tenien. Els gots aportarien altres cançons, aspres com el terreny d'on procedien, valentes com l'eguinar dels cavalls, guerreres com els cops de la framea i de la clava damunt l'escut i fortes com els renclins de la seva honorada cabellera. També en tendrien els fills de l'Aràbia, poble poeta per essència, d'imaginació voladora com la ventada dels seus arenals. Però no serien sols cants de lluita i victòria dictats pel seu profeta en els versicles de l'Alcorà, sinó també gestes dels seus avantpassats, les adoracions a Alà, els dictats d'amor, les lloances a les seves hurís, les cançons esllanguides i amoroses, dolces com el fruit ben madur de la palmera de l'Aràbia, galanes com el balanceig de les palmes vincladisses i fetes a posta per acompanyar-se, poc a poc, amb les mandolines i dolçaines. Un poeta aràbic de Mallorca cantà en els poemes les llaors de la illa d'or, la potestat dels Califes i les benediccions d'Alà als creients.

En l'esbós "De les imitacions i traduccions literàries, especialment de les poètiques", N'Obrador, seguint les petjades de Mr. Laurentie

en "De l'étude et de l'enseignement des lettres" pretèn desfer la preocupació dels qui creuen que les imitacions i traduccions literàries no serveixen de gaire cosa. Donant per ver l'axioma que el poeta neix, també no ho és manco que l'artista fretura d'educació, que no es més que imitació dels grans models. La imitació, però, no és còpia; és una lluita. La traducció enlaira i dóna forces a l'esperit. Ciceró traduí Demòstenes i passatges homèrics; Virgili les ègloges de Teòcrit i Homer; Corneille, Titus Livius: Boileau enriquia el seu seny amb la filosofia poètica d'Horaci. I sense eixir de casa Quadrado traduïa els himnes de l'Església; En J. Rosselló, el primer mallorquí qui donava a conéixer la moderna poesia alemanya, oferint belles mostres de Bürger, Uhland i de l'escocès W. Scott; Pons, odes d'Horaci; N'Amer, psalms; En T. Forteza, Tibulus.

N'Obrador, més que en la teoria, demostrà em la pràctica la utilitat d'aquests exercicis, trasplantant en el nostre terrer poetes de diverses latituds i de tendències literàries diferents (1). De Schlutz girava a la nostra parla la poesia, tota sentiment, "Llavors" germana bona per la inspiració galana que hi glateix, de "La Flor de Miramar" d'estrofes verament cisellades. De ella plau-me retreure ara el que en digué En M. S. Oliver. «És incomparable,—s'exclama, puix que en ella la pregonesa del sentiment traspua en la més exquisida sobrietat d'expressió i en els versos del qual reviu l'èxtasi tremolós amb què encativa les generacions la poesia eterna de "Le Lac"».

ANTONI PONS

(Continuarà)

---

(1) La Revista Científica, Literaria i Artística "El Comercio" que començà a publicar-se a Ciutat el 17 de juny 1880 porta un aplec ben nodrit de "Cançons populars d'Alemanya" traduïdes a la nostra llengua per N'Obrador. Ja esmentàrem més amunt la part que tocava a En Jeroni Rosselló, i no gens secundària en aquest moviment saludable. No serà demés aquí fer memòria del seu llibre, ja massa oblidat "Hojas y Flores"—Ensayos Líricos de...—Palma—Imprenta de D. Felipe Guasp—1856—502 pàg. En el pròleg observa que "Les poesies que s'allunyen més de la generalitat de les composicions del volum, són certament les balades; i com pens sien les que més s'adonden al gust de la majoria dels lectors, somet principalment al juí públic, algunes imitacions, que per haver merescut en llur original l'aprovació de la major part de l'Europa, seran tal volta mirades amb més deferència i respecte. Encisat per lo energic i escaient de llur expressió i per lo calitjós i profund de llurs quadres de la literatura septentrional, fii en mes illusions l'idea de passar algunes flors a nostre terrer. Per ço he triat algunes mostres que donassen a conéixer, fins allà on fora possible, les belleses d'aquells poetes cabdals i la frescor i graciosa senzillesa de la poesia popular d'aquells agres".

Efectivament fullejant el desús dit llibre trobam imitacions de Walter Scott en "El peregrí", en "Ubric i Berta", "Les Dames verdes"; de Schiller en "Fridolin"; de Bürger en el "Furient caçador" i de Goethe en el "Pescador" i també ressons de V. Hugo, Chateaubriand, Musset, Byron, Moore i altres.

LA LLUITA CONTRA LA FOLLIA

III

ETIOLOGIA O ESTUDI DE LES CAUSES

(Continuació)

ENTRE les causes físiques i les morals, obrant unes vegades com a predisposant i altres com a determinant, situarem la *civilització.*

La influència de la civilització com a factor etiològic de la follia ha promogut cetra discusió dins les esferes psiquiàtriques: "Les condicions de la vida moderna, diuen Toulouse, Genil-Perrin i Targowla, multipliquen les causes dels transtorns mentals; dins les ciutats d'avui tot conspira contra la salut de l'esperit, es treballa dins la trepidació, dins el renou. L'obrer vigila màquines que exigeixen un esforç d'atenció que no ha estat mai mesurat; l'home de negocis, el buròcrata veuen interromput a cada moment llur treball pel truc del telèfon. L'obtenció de títols professionals, l'estudi de carreres científiques demanen un cúmul de coneixements, que no poden ésser adquirits sinó és a costa d'un intens *surmenage*". (1).

Però girem l'esguard al passat, respon magistralment Rogues, i mirem l'espectacle que ens ofereix la història. ¿Què veiem? La inseguritat econòmica més colpidora, crisis de fam en relació amb les èpoques de sequedat i com a conseqüència de la pobresa de comunicacions, impossibilitat de lluitar amb la inanició. El *surmenage* horrible i esglaiador de classes socials senceres, (esclaus, serfs, etc.). Perpètua por i temor de vexacions i violències d'empresonaments i d'exilis, fruit dels abusos de poder i de les dissencions locals. Desconeixement total de la higiene; epidèmies devastadores.

(1) Potet.—"Higiene mental".

Cal reconèixer, doncs, que la civilització en eliminar totes aquestes plagues, ha suprimit altres tantes causes de follia i seria pueril desitjar el retorn d'aquelles edats que no foren ja mai edats d'or, sinó de misèria i sofriments (1).

En realitat tenen raó uns i altres. Tot depèn de la significació donada a la paraula civilització. Ben d'acord amb Rogues en considerar els seus avantatges, no podem menys d'admetre els inconvenients que apunta Toulouse i que, més que a la civilització, deuen atribuir-se al brogit de la vida dins les grans concentracions urbanes. Les Babels modernes, vertaders monstres socials que engoleixen i centralitzen les activitats individuals de tota una extensa contrada, són en moltes ocasions responsables de l'increment de la follia. La manca de condicions higièniques que regulin el treball, la deficient qualitat dels aliments, l'amuntegament i la insalubritat de l'habitació, els salaris insuficients per a satisfer les necessitats reals o fictícies que la vida urbana comporta, les intoxicacions i els vicis a la vista i a l'abast de tots i la tensió nerviosa que suposa el perenne dinamisme de les grans ciutats constitueixen l'antítesi de la vida de camp—que és l'ambient natural de l'home —i el medi més propici pel desenrotllament de la follia. Per això, per curar certes psiconeurosis basta retornar l'home *desplaçat*, al seu medi natural, posar-lo en contacte amb la *"mare naturalesa"* ben lluny de l'ambient tòxic de la ciutat. Aquesta *cura de desintoxicació* és necessària a tots els que viuen dins grans poblacions; heus aquí el motiu que fa imperioses cada any les tradicionals vacances.

Constitueix un tema altament suggestiu les relacions entre civilització i sexualitat.

Si amb un criteri fisiològic o eugenèsic s'estudia l'evolució de l'instint sexual a través de l'edat, s'anirà a la conclusió que existeix una òptima edat nubil, que oscilla entre els 17 i els 22 anys pels homes, i entre els 14 i els 18 per les dones. En certs pobles primitius existeix una harmonia perfecta entre la naturalesa i les possibilitats econòmiques i això fa que les unions sexuals es realitzin en el moment oportú. Arribats els joves a llur maduresa sexual són iniciats en els misteris de la generació i units poc temps després en matrimoni. Tot conspira en favor dels joves enamorats, el

(1) Rogues.—"Psychiatrie".

parament és senzill, la terra pròdiga. ¡Quant diferentes són les condicions dins els països civilitzats...! La intensa lluita per la vida porta un desequilibri d'ordre sexual; l'època de la independència econòmica no coincideix amb l'òptima edat nubil i aquesta desharmonia trascendeix inexorable damunt les noves generacions. Festetjos interminables, relacions intersexuals afrodisíaques (flirt, ball,...) (1), excitacions libidinoses ultravariades i, en conjunt, una sèrie d'estímuls—que, per si no bastés el foc natural de l'edat, contribueixen a atiar-lo encara més — van creant un món d'ànsies sexuals no satisfetes o satisfetes irregularment. Així transcorren els millors anys de la vida, així s'esmerça, quan no s'exhaureix el capital genèsic i quan s'arriba al tàlam, allà caps els 30 anys, ja no resta per fer-li ofrena sinò les despulles fisiològiques de la més transcendent de les funcions orgàniques.

Entre les causes morals que acostumen a actuar com a determinants, i adoptant la divisió exposada per R. de Fursac, parlarem de l'*isolament,* de les *emocions* i de les *suggestions.*

L'home per naturalesa és sociable i comunicatiu; el tipus del solitari constitueix més aviat una excepció. No costa gaire de comprendre la influència pertorbadora de l'isolament damunt els individus predisposats. Aquests, entenguis bé, són els únics que sucumbeixen. S'ha dit que els estats melancònics són freqüents dins els masovers del Far-West que viuen en una solitud quasi absoluta, però no hi ha proves certes per fer tal afirmació (Rogues). En canvi, sostenen els autors que l'*isolament* és compatible amb una conservació perfecta de la integritat mental. La prova ens la donen tots els pobles acudint als solitaris o recluïts per demanar-los consell o per confiar-los importants comandes. Tal és el cas de Carles Martell en fer sortir a Sigobert de la presó de Saint Dénis per confiar-li una missió prop del Papa Gregori III (Ibidem).

Unes consideracions semblants mereixen les anomenades *psicosis*

(1) En realitat, el ball ha sofert una evolució cíclica: Si a les primeres civilitzacions les dances constitueixen, per dir-ho gràficament, el *vermouth* de l'amor o de la batalla (dances de primavera, dances guerreres,) cal reconèixer com evolucionen a través de la història, per sofrir-ne una notable transformació. Comparem, sinó, les dances clàssiques d'Atenes o el minuet aristocràtic del segle XVIIIè. amb les procacitats de la dança fàllica en la pintura rupestre de Cogul. El motiu sexual que informa sempre tota dança entre home i dona, està quasi totalment ofegat per la sublimació artística. D'una manera similar la civilització ha anat espiritualitzant l'acte material i groller del menjar ancestral per convertir-lo en una manifestació d'art i de cultura.

Però si respecte a l'alimentació de cada dia anem progressant pel camí de la desmaterialització, no podem dir el mateix de l'art de Terpsícore, ans bé dels rigodons perfumats de les nostres àvies hem retrogradat molts segles i hem tornat a les dances primitives, manllevant-les a les races de color. Elles ens han cedit el *shimmy* i el *black-bottom* i nosaltres ja els havíem donat abans l'alcoholisme i la paràlisi general. No deixa d'ésser un intercanvi (?).

dels presoners: "Si bé és veritat que l'empresonament, i sobretot el cellular, exerceix una certa influència damunt l'estat mental dels detenguts, cal reconèixer que, generalment. la vertadera causa de la follia penitenciària resideix en la predisposició dels condemnats, unes vegades per existir els transtorns abans de la detenció i altres per tractar-se de semifolls: dèbils mentals, perversos, desequilibrats..." (1).

Quant a les causes ocasionals de la follia penitenciària cal citar, segons Semal, l'alimentació insuficient, l'isolament cellular, l'onanisme, la sedentarietat i les suggestions morals. No cal insistir damunt la importància d'aquest darrer factor i de com l'ambient de la presó constitueix un vertader internat de la patologia i del vici, medi favorabilíssim per contagiar tota mena d'idees mòrbides i de perversions instintives.

L'acció de les *emocions* com a causa productora de la follia és d'antic coneguda, i exagerada quasi sempre. Les expressions *foll de ràbia, enfollit pel dolor* s'han vulgaritzat dins la literatura i si esguardam la producció artística veurem com les emocions constitueixen l'etiologia obligada de les follies de novella o de drama. Això és desplaçar-se de la realitat com aviat veurem.

L'acció de les emocions damunt el psiquisme és innegable, i pot provocar la follia, sobretot als individus predisposats *(hiperemotius* de Dupré). Les emocions poden actuar damunt l'esperit de dues maneres: en forma *aguda (xoc emocional)* o bé d'una manera que podríem anomenar *crònica* (emocions continuades o freqüentment repetides).

El xoc emotiu determina en moltes ocasions un síndroma ben estudiat sota el títol de psicosi emocional. La psicosi emocional pot ésser provocada per causes físiques. Citarem com a més principals els episodis de guerra, els incendis i les catàstrofes ferroviàries, els grans cataclismes geològics (terratrèmols, erupcions volcàniques...).

Encara que exenta de teatralitat és més nociva l'actuació de les emocions *cròniques (surmenage afectiu o moral).* Aquest és el *surmenage* veritable, el qui té vertadera importància psiquiàtrica. En efecte, les experiències fisiològiques de laboratori demostren la infadigabilitat de la cèllula nerviosa i la pràctica ensenya que els

(1) Regis.—"Psychiatrie".

homes de ciència i de negocis poden treballar hores i més hores sense donar mostres de cansament, a condició d'estar lliures de preocupacions morals o afectives. Heus aquí la causa del *surmenage*, la inquietud i les preocupacions; "no és el treball el que desequilibra l'esperit, sinó la tensió sentimental. L'atenció dispersa. La vida espiritual complexa" (Juarros).

Mereix un especial comentari la influència de certs elements afectius ignorats per la conciència (complexes) que segons l'escola psicoanalítica actuarien dins el món de l'inconscient (1) provocant l'aparició d'un gran nombre de psicosis i especialment de les psiconeurosis (histerisme, neurosi d'ansietat...).

La concepció de Freud i els seus deixebles és fonamentalment psicodinàmica; "no hi ha res que estigui mort al nostre esperit", tota idea tendeix a transformar-se en acte (Fouillé, W. James). Conseqüentment: tot procés mental s'acompanya d'una certa quantitat d'energia emotiva—la que anomenam afectivitat—; quan aquesta quantitat és excessiva determina damunt nosaltres una sensació de malestar i al mateix temps la tendència a provocar la descàrrega de dita energia. Una vegada aconseguida experimentam una sensació de plaer i satisfacció.

Però no sempre les coses passen així; l'educació o el sentit de la realitat social posen freqüentment una barrera a les tendències instintives i davant la impossibilitat d'adaptar el medi als desitjos individuals, es produeixen mecanismes d'adaptació mental en sentit invers, l'individu s'adapta al medi canalitzant les energies afectives.

De no produir-se aquesta saludable derivació apareix el *conflicte* i sorgeix la neurosi (2).

Finalment, ens toca parlar de les *suggestions* com a causa moral de la follia.

D'igual manera que s'encomanen als actes fisiològics més senzills com el riure i el badallar s'encomanen també les idees i els

(1) La vida conscient constitueix solament una petita part de la vida psíquica; segons Freud les forces determinants de la nostra activitat són, generalment, inconscients i la introspecció difícilment pot arribar a conèixer la *realitat interna*, de la mateixa manera que la realitat exterior és incompletament coneguda per la percepció sensorial.

Aquests fenomens complexes, malgrat ésser inconscients, comprenen la majoria de les nostres idees i sentiments. Aquests sentiments, amagatzemats dins nosaltres quan l'època ignorada del psiquisme infantil conserven íntegra llur vivesa inicial i presideixen d'una manera quasi continuada el determinisme de la nostra vida conscient.

Vegi's: Regis et Hesnard. "La Psychanalyse".

(2) Vegi's la interessant nota d'E. Mira apareguda a la "Revista médica de Barcelona", *Concepto actual de las psiconeurosis*.

sentiments. La propagació d'una idea mòrbida constitueix el *contagi psíquic* o *infecció psíquica* i s'anomena *follia induïda* el contagi de fenomens netament delirants. De vegades el contagi s'estableix solament entre dos individus: un *actiu,* l'altre *passiu.* Són freqüents els casos de *contagi familiar* i de vegades la infecció s'estèn dins l'ambient social i dóna lloc a vertaderes *epidèmies de follia.* Tal és el cas de les epidèmies de corea i tarantulisme de l'edat mitjana a Itàlia, dels convulsionaris del cementiri de Sant Médard, de les epidèmies demonolàtriques de Lombardia, etc...

Les fonts de suggestió són variades; el contagi pot obeir a la influència del medi (familiar i social), a la de les lectures (llibres i premsa) i a la dels espectacles (teatre, cinema). L'objecte de la suggestió és també variable: concepcions místiques dins les quals cal situar l'espiritisme, idees d'aventures que condueixen sovint a les fuites patològiques o a concepcions mitomaníaques, perversions sexuals, síndromes patològics diversos (història, patomímia), idees delirants i fins i tot allucinacions (Rogues).

La influència de la *suggestió familiar* és un fet incontestable. L'infant procedeix sempre per mimisme, per imitació; diu allò que sent i fa el que veu fer. No cal insistir, doncs, damunt la perniciosa influència dels mals exemples que pugui rebre i que constitueix el que vulgarment s'anomena una mala educació. Aquesta pot ésser una de les causes psíquiques de psiconeurosis tan freqüents avui (1).

Diu Heckel que la influència de l'educació com a causa de la neurosi d'ansietat, és tan important com la mateixa herència. L'emotivitat mòrbida dels pares, les variacions de llur tonalitat afectiva—i no parlem ja de les grans escenes de discòrdia o violència conjugal,—repercuteixen dolorosament damunt el psiquisme tendre i fàcilment impressionable de l'infant. La repressió corporal sense esma pot crear vertaders estats d'anormalitat. El mateix direm de tot allò que pugui espantar les criatures; la por és una ruïna pel psiquisme, l'infant poruc i tímid no reeixirà mai en la lluita per la vida, per ben dotat que estigui de facultats intellectuals.

La influència de la mare és encara més marcada que la del pare, degut a la llarga convivència amb els fills durant els anys de

(1) "Lo que el niño ve hacer en su hogar, el trato que sus padres le dan, la posición que se le otorga en la jerarquía familiar, la perniciosa convivencia demasiado íntima con sirvientes y demás personas de cultura escasa constituyen los más poderosos motivos determinantes en la colaboración del carácter y con mucha frecuencia se convierten en agentes productores del *nervosismo*". Fernández Sans-"Las psiconeurosis".

llur infantesa. Per altra banda, la vida de treball social decanta el pare de l'ambient familiar (1) i tot plegat fa que la mare esdevengui la veritable educadora, la qui forma, com es diu correntment, el cor de l'infant i fins i tot la mentalitat familiar (2).

La influència del medi familiar és, doncs, ben manifesta i no cal dir que per aquest contagi psíquic de què hem parlat, quan els pares són anormals és quasi inevitable que ho siguin els fills, encara que l'anormalitat d'aquells sigui posterior a la concepció d'aquests.

No menys patent és la influència de la *suggestió social*. Parlarem per boca d'Heckel:

"Fer la història de l'emotivitat mòrbida considerada des del punt de vista social, serà voler explicar la psicologia de l'univers sencer... Sota l'acció d'emocions diverses els individus s'influencien i d'aquest contacte neix la mentalitat collectiva... L'esperit de cos, el sectarisme, l'entrenament gregari són dins la psicologia de les masses manifestacions d'emotivitat collectiva... Tan prompte estan reunits, els homes perden llur personalitat i esdevenen automàtics. Per la imitació dels gestos, de la mímica, per la suggestió de la paraula es crea una unanimitat d'opinió. La personalitat està aniquilada... no resta sinó la direcció autòcrata del pastor que condueix el ramat..."

Però si la inspiració pertany a un individu generalment intelligent, l'execució, en canvi, està realitzada pels psiquismes més dèbils (impulsius i desequilibrats). La dóna juga aquí un gran paper. Recordi's la setmana tràgica a Barcelona.

"Aquesta impulsivitat tomba fàcilment a la més extrema crudeldat i fins i tot al *sadisme*... Diguin-ho sinó les escenes inoblidables de flagellacions i violències sexuals durant la Revolució Francesa" (3).

Les *lectures* constitueixen una gran font de suggestions. La paraula escrita, encara que mancada del to afectiu que acompanya l'expressió verbal, pot desvetllar tot un món de subjectivisme amagat dins l'ànima del lector. El pensament que l'home és allò que

(1) Ens referim als països meridionals, on malgrat la modernització de costums, existeix encara un medi familiar.

(2) Heckel.—"La neurose d'angoisse".

(3) Regis.—"Psychiatrie".

llegeix enclou una gran veritat i és que a la llarga ve una compenetració entre l'home i els llibres preferits.

Ara bé, així com la dietètica ha d'adaptar-se a les exigències nutrícies individuals, així també la lectura, que és un aliment de l'esperit, no pot ésser la mateixa per a tothom; cal establir diferències atenent-se a l'edat i al psiquisme de cada u. Hi ha lectures pròpies de la primera infància; altres de la segona. Hi ha lectures per a la joventut. N'hi ha d'altres que no deurien permetre's fins passats els 18 anys. Hi ha llibres que haurien d'estar sempre fora de l'abast del públic.

Pel que fa referència al nostre estudi hi ha tres classes de llibres que poden fer molt de mal: Les lectures dissolvents, certes obres místiques i certes novelles.

Sota el títol de *lectures dissolvents* incluim totes aquelles que lesionen el sentit moral dels seus lectors. Lectures rebutjables per l'ètica i el dret natural fan l'apologia del vici i glorifiquen tota mena de perversions. No cal dir l'acció funesta que exerceixen i el mal que poden arribar a ocasionar damunt certs temperaments predisposats. Doneu aquestes lectures a un degenerat impulsiu i sortirà el clàssic anarquista, el *magnicida*, l'incendiari, etc...

Certes lectures místiques són altament nocives als temperaments d'exagerada sensibilitat i sobretot a les donzelles. Llibres de tanta bellesa com el "Càntic dels càntics" no deuen ésser llegits sense autorització de persona competent. No constitueixen excepció els directors de consciències que, sabent-se situar, prohibeixen a determinats penitents la lectura d'obres místiques ultrarecomanades (1).

Com un apèndix d'aquest grup, o al seu costat, collocarem els *llibres de màgia o espiritisme*. Coneguda de tots és la tendència a les idees supersticioses; les tradicions n'estan plenes. Hi ha llibres que exploten la bona fe i la incultura de certes persones, donant fòrmules de conjurs i receptes màgiques. El tan conegut llibre de la Creu de Caravaca n'és un exemple. Però de vegades no són tan innocents i poden donar lloc a deliris allucinatoris i a crisis ansioses.

Certes novelles poden exercir una malèvola influència (2). Com deia madame Stael i repeteix el Dr. Juarros en el seu llibre de vul-

(1) Un exemple d'elles la "*Diferencia entre lo temporal y lo eterno*" del P. Nieremberg S. J., la nocivitat de la qual he pogut comprovar clarament en dos casos de melanconia místico-religiosa.

(2) "La novela, lleva en sí tal riqueza de temas sentimentales, que embriaga cual vino nuevo. Es preciso haber apurado muchos cálices de amargura y desencanto para tolerar serenamente su hechizo".—Dr. C. Juarros—"Los senderos de la locura".

garització «Los senderos de la locura», el Werther ha produït més suïcidis que les ingratituds de totes les dones reunides (1).

Hem de referir-nos a la novella fantàstica d'aventures, a l'eròtica i a la que podríem anomenar patològica.

La *novella fantàstica d'aventures* (2) en les seves modalitats extraordinària, bèllica o policíaca pot causar seriosos transtorns als infants predisposats. És particularment perillosa l'època de la pubertat. Les fuites patològiques i les manifestacions mitomaníaques són les formes més freqüents.

La *novella eròtica* és una forta metzina. Deixant de banda certa escuma pornogràfica que no mereix el nom de literatura, hem de distingir dues classes de novelles eròtiques: les realistes (tipus «Satiricon», contes de Bocaccio, escola naturalista, etc.) i les místico-eròtiques (tipus «Casta de Hidalgos» de R. León). Si dolentes són les primeres, encara són pitjors les segones; en aquestes el fort erotisme que hi traspua porta la pell d'ovella del misticisme.

Finalment, mereixen una nota apart les *novelles psicològiques d'anormals*. Ens referim a novelles com les genuïnes de Dostoiesvki (« Germans Karamazov », « L'etern marit », etc.) obres mestres sens dubte, però on els protagonistes contitueixen *casos* patològics que podrien figurar a les històries clíniques d'una publicació psiquiàtrica (3). Molt lluny d'atacar la tendència autoanalista dins la novella i reconeixent que la psicologia humana està sempre plagada d'anormalitats, devem fer constar, tanmateix, quant perillosa pot resultar per certs temperaments i, en general, per la primera joventut, la descripció d'un realisme *típicament* anormal.

La *premsa* és també un gran element de suggestió collectiva; un fet qualsevol i les circumstàncies que l'acompanyen són posats en coneixement d'un gran nombre de persones i, per tant, impressionant tota mena de psiquismes. No cal insistir damunt l'eficàcia de la premsa; està dins el sentit de tothom i es repeteix amb insistència que tant ella, com el cinema i el llibre són armes de doble tall, bones per a fer bé i bones per a fer mal. Així ho ad-

(1) És un fet psicològic que el jove lector o lectora es compenetrin de tal manera amb el protagonista que tot sovint a la vida reaccionen als estímuls segons la fòrmula que han vist realitzar-se a la ficció escrita. Si la novella és fantàstica pot sobrevenir una inadaptació entre la realitat i la vida d'ensomni de la novella; si és decanta més aviat cap a un materialisme groller o patològic les conseqüències seran donar un cop de mort al noble romanticisme que és patrimoni de la joventut.

(2) El bon criteri del lector comprendrà que no ens podem referir mai a les novelles geogràfiques o a les relacions de viatges (tipus J. Verne), excellents estimulants per a la joventut.

(3) Aquesta literatura té també la seva representació a casa nostra ("Jo", "Tàntal", "Els tres allucinats"...).

meten tots el sectarismes, totes les ideologies, encara que, com és natural, cadascú li dongui una interpretació diferent. Tanmateix, hi ha un punt en el qual totes les persones de criteri han d'estar conformes; ens referim a la desqualificació rotunda i categòrica de les informacions de crims. ¡Terrible propaganda la dels suïcides passionals, la dels homicidis amb esgarrifosos rabejaments, les violentes escenes de discòrdies familiars, etc...! ¡Terrible i espantosa suggestió...!

Sembla que bona part de la premsa nacional i, damunt de totes, la de l'altra banda del Pireneu (1) dongui un caràcter de marcada preferència a les informacions sanguinàries i en comptes d'educar el públic pel camí del bon gust i de la cultura, atien la seva gola de sadisme primitiu i apareixen aquestes horribles planes de *sucesos* amb rètols de grollera truculència. Aquest espectacle vergonyós que hem tengut ocasió de veure darrerament al nostre país on durant tres mesos la premsa ens ha servit un repugnant crim matí, tarda i vespre no s'ha de repetir més. La premsa ha de complir la seva enlairada missió i no parlar mai d'actes salvatges.

El mateix direm dels *gràfics*: un bon *magazine* no deu embrutar mai les seves pàgines amb truculentes fotografies, per altra part desproveïdes de tot sentiment artístic (2). Aquesta és sens dubte la nova edició corregida i adaptada a les exigències d'avui d'aquells cartells asquerosos que, de petits, vèiem a les places, sota els quals un home de veu aiguardentosa anava assenyalant amb un punter a la mà les ordenades escenes "*del espantoso crimen cometido en la provincia de Cuenca...*"

Per això no podem deixar d'alabar l'esperit de dignitat professional que va animar certa revista gràfica de Madrid ("Estampa"), quan en dirigir-se particularment a la redacció certs dels seus lectors estranyant-se de l'absència de *reportatge* sobre el crim que abans esmentàvem contestà virilment que les informacions de crims no entraven dins la seva missió. ¡Digníssima resposta!

---

(1) Vegi's un interessant article de Domènec de Bellmunt aparegut a "La Publicitat" el mes passat.

(2) Tots aquests reportatges gràfics semblen tallats segons un mateix patró: En primer terme apareix una vista del poble on s'ha comés "el espantoso crimen" ¡Quin honor...! A continuació es veu un munt informe cobert a vegades amb una manta i amb una llegenda que diu: "estado en que fueron encontrados los restos de la víctima..." Després s'acostuma a insertar una *foto* del malaurat que sol anar vestit amb *traje* negre i corbata blanca (la de casament) o amb l'uniforme de l'exèrcit (feta quan el servei militar). La que no falta mai és la de l'agressor o homicida, amanollat al mig dels dos guàrdies civils "que efectuaron la detención" i quasi mai la de les famílies dels dos, (dones d'ulls esverats, embolicades amb un mantell negre i enrevoltades de criatures famolenques i vestides de misèria). Finalment, apareix una fotografia del caporal "a cuya diligencia y celo se debe el esclarecimiento del luctuoso suceso que ha consternado a los pacíficos habitantes del pueblo de..."

Ens manca parlar, finalment, de la suggestió pels *espectacles.* Coneguda de tots és la transformació que sofreixen molts individus davant certs espectacles estimulants. A les curses de braus es produeixen vertaderes mostres de follia collectiva. Persones respectables i decoroses, tant en la seva vida pública com en la privada, sembla talment com si haguessin deixat la seva habitual correcció a les portes de la plaça i es lliuren a tota classe d'irregularitats i grosseries; criden i gesticulen, insulten el *torero desgraciat,* li tiren capells, coixins i botelles, flestomen i demanen *caballos* amb una acometivitat de bèstia salvatge. Davant certes lluites esportives (boxa, foot-ball) són freqüents les collisions entre els mateixos espectadors.

El *teatre* ha estat sempre i continua essent encara ara, un factor suggestiu de primer ordre. La representació teatral és la manifestació artística que s'acosta més a la realitat; d'aquí la seva importància suggestiva. Després de tot el que abans hem dit respecte de les lectures no cal insistir damunt la nocivitat de certes obres teatrals (melodrames sentimentals, drames policíacs, gran *guignol, vaudeville,* etc...)

Hem de cridar l'atenció damunt l'acció dels *cabarets,* centres difusors de vicis i d'intoxicacions. Insistirem en parlar de la profilàxia de la follia.

En darrer terme parlarem del *cinema.*

La força suggestiva del cinema és sens dubte de les més intenses. Diu Potet: "La freqüentació pels atlots de certs espectacles cinematogràfics és una causa freqüentment observada de transtorns psíquics d'ordre intellectual i moral".

Toulouse i Mourgue i després Münsterberg, Zoneff i Meumann han estudiat les reaccions respiratòries durant el curs de projeccions cinematogràfiques de films documentals, còmics o dramàtics i han comprovat que els films actuen poderosament sobre la vida afectiva; han estudiat també la suggestibilitat motriu del subjectes d'experiència.

«Mondio cita dotze observacions personals de neuròpates, de tarats, de degenerats, que habituats des de petits a aquest gènere d'espectacles han presentat transtorns psíquics, sobretot confusió mental acompanyada d'illusions i d'allucinacions manllevades al re-

pertori dels films i també signes de precocitat sexual i d'hàbits de masturbació i coqueteria prematura» (Wahl) (1).

Sembla que, afortunadament, assistim avui a una depuració, de cada dia creixent, de l'art de la pantalla. Molt s'ha fet en aquest sentit i encara és d'esperar molt més. El cinema està cridat a ésser un element insustituïble per a la formació cultural i artística dels pobles.

JOAN I. VALENTÍ

(1) Potet.—"Higiene mental".

PERTENECE A LA BIBLIOTECA DEL ATENEO BARCELONES

LLETRA DE BARCELONA

La Diada del Llibre s'escau justament en començar la Tardor, quan s'escurcen els dies i les nits, impregnades de recança amb les primeres fredors, conviden a la meditació, a la lectura i a recluir-se dins la llar. L'encert de celebrar aquesta Festa en els primers dies d'octubre, potser no sia, tanmateix, més que una de tantes causes—i no la principal—de l'èxit que d'uns anys ençà assoleix entre nosaltres. Però, no volem ara analitzar-ho. La realitat és que l'esclat d'enguany ha encoratjat fins i tot els més pessimistes i que els milers de volums que dels llibres catalans s'han venut (el noranta per cent de la totalitat, segons les estadístiques) fa allunyar gairebé del tot el tòpic de la suposada crisi del nostre llibre, a l'entorn del qual han sovintejat les apologies i les polèmiques aquests darrers mesos.

Tanmateix, no és únicament l'èxit de la Diada del Llibre el que ens encoratja i fa concebre dies d'esponerositat per les nostres lletres. L'onada cultural, realment, sembla avençar a l'empenta d'una força misteriosa i incontestable. ¿No veiem sis teatres que representen obres en llengua vernàcula, oberts i ben replens, tot just començada la temporada i quan encara entre nosaltres no s'havien acabat els diàlegs sobre una altra suposada crisi del nostre teatre?

Si demanàvem revelacions i volíem estrenes, aquest eixam de joves a punt de veure llurs obres a l'escena i aquestes sis o set representacions originals que ja se'ns ha ofert, a penes iniciada la campanya, demostren molt al qui ho vol entendre i desmenten molts comentaris.

És clar que ni tots aquests bons auguris ni el nostre justificat optimisme, ens fa caure en la follia o en la pedanteria de creure'ns arribats a la perfecció o al límit. Ni perfectes, ni íntegres; però, davant aquestes proves d'avenç i d'eixamplament espiritual ¿qui podrà negar-nos el dret de sentir-nos més a prop dels horitzons

que cinc anys enrera sonmiàvem com a inassequibles o sols podíem besllumar dintre una boirada difusa i insegura?

Mes... deixem de banda tan complex problema i permetem que l'estol d'interrogants que podria entabanar-nos, desviant-nos de l'esperit narratiu que volem que tingui aquesta "Lletra", aixequi el seu pesat vol de gavina. I, tot prescindint per aquesta vegada d'esmentar amb detall les altres manifestacions culturals, que quant a pintura, oratòria i música, ens seria fàcil resumir com esdevingudes durant el trimestre, acontentem-nos amb alludir-les tot de passada, remarcant els concerts del mestre Pau Casals, de l'Orfeó Català i els iberoamericans celebrats a l'Exposició, els parlaments tribunicis del "Conferentia Club" i les exhibicions nombrosíssimes que fa goig de contemplar a les nostres Sales de pintura, l'animació de les quals ha sofert un augment extraordinari, amb motiu de l'allau d'estrangers que actualment visiten la nostra ciutat, enjoiada, digna i agradable, com mai ningú no havia tal volta pogut sospitar.

Avui Barcelona, per tot això, ens sembla més que en cap altre moment una població de nobles inquietuds i que es podria oferir com exemple. El barceloní, en efecte, ha sabut fer front, amb semblant obert, a l'hostilitat de tancats horitzons. El trasbals de les Rambles, el febrós bullir de rondes i passeigs, el fantàstic formigueig de les barriades que assetgen la gran ciutat, res no ha perdut de la seva tradicional i suggestiva alegria. Fenomen és aquest, que no passarà segurament inadvertit per aquells que es complauen de fer consideracions de psicologia collectiva en relació precisament amb el moment actual de certs problemes d'aparences cadavèriques. Josep Enric Rodó va deixar escrita una bella pàgina—i no volem estar-nos en aquest moment de recordar-ho—reconeixent, contra un prejudici molt general, la raó directa que entre ells guarden la prosperitat econòmica i la grandesa espiritual. Els interessos de l'esperit no pugnen amb els de la riquesa material; diguin-ho—i aquest és l'exemple adduït per Rodó—les grans ciutats italianes del Renaixement, posseïdes a l'ensems per la febre dels negocis i els purs afanys de l'art i de la filosofia. No és altre la rel moral de Barcelona, habituada de molt antic a tota mena d'especulacions; les desinteressades del pensament i les lucratives del comerç o de la indústria.

Noble ciutat, aquella que, com la nostra, bull intermitentment en ple bosc de xemeneies, associant el seu nom a empreses grandioses com l'Exposició (d'un incontestable caire sentimental, mal-

grat tot) i a altres intellectuals, que poden contar-se ja per dotzenes!.. Barcelona d'avui, tocada pels vapors de tot el món, batuda pels aires de totes les latituds, poblada per gernacions diverses que li imprimeixen el segell del cosmopolisme, encerta tanmateix a viure la seva història peculiar, amb devoció que es traspua en mil senyals. Fa goig el dir-ho, encara que, per una vegada, la nostra dicció hagi de prendre el to perillós de l'"snobisme"... ¿No ens serà permès el que nosaltres mateixos siguem un cop els qui fem el nostre elogi, sintetitzant el pomell de lloances que cada dia podem recollir de tants estrangers que ens visiten?

Barcelona, carregada d'un passat prestigiós i oberta de bat a bat al pervindre, plena d'esperit local a l'ensems que saturada d'universalitat ¿no és potser, com déiem, un magnífic exemple de vida espiritual i material que, serenament, mereix considerar-se?

Però... ens anem adonant, tal vegada ja una mica tard, que avui, segurament per la visió d'una Barcelona febrosa de cultura i vessant de vigorositat i animació, el desig de destapar els nostres més íntims amors (excessivament "segle XIX" en llur exteriorització potser) ens fa córrer el perill de véncer, si ja no els ha vençuts, els nostres propòsits que havíem assenyalat, d'escriure aquestes ratlles d'una manera simplement narrativa i esquemàtica. Per això acabem, tot afirmant que, tanmateix, no ens dol ni creiem condemnable, en fi de comptes, que els nostres desitjos hagin sucumbit, per un moment, a l'empenta d'una llengua de foc intern. Pensem que hi ha amors tan forts i tan fondos, que tothom sap que afebleixen, en un moment donat, fins la voluntat més ferma...

F. V. B.

EFEMÈRIDES MALLORQUINES

OCTUBRE DE 1229

SÓN difícils de precisar concretament les dades en què tengueren lloc els fets ocorreguts durant el setge de la Ciutat, per l'exèrcit cristià de Jaume I. Cert és que dit setge tengué de durada més de tres mesos, des de mitjans de setembre fins el 31 de desembre de 1229. Per això ens ha semblat escaient de dividir-los per parts i parlar-ne per ordre cronològic, atenint-nos a la Crònica i a les nostres conveniències d'exposició.

El setge restava formalitzat a darreries de setembre, i el campament cristià s'havia bastit en el lloc conegut avui per La Reial, pel mig del qual passava la sèquia que conduïa l'aigua a la Ciutat.

El rei sarraí Retabohie, que havia combatut amb l'host cristiana en la batalla de Portopí, aconseguí d'entrar a la Ciutat i en ella organitzà la defensa amb poderosos enginys (1), tant és així, que tenia una algarrada, "la millor que hom mai hagués pogut veure, que ben bé travessava de cinc a sis tendes, que entrava dintre de la host" (2). Mentrestant, els assetjadors, desafiant els perills i els estralls d'aquests enginys de guerra, construïen, sense parar, caves i mines, per tal d'intentar l'enderrocament de qualque torre o tros de murada, que afavorís l'entrada a la Ciutat.

Per aquells dies, "levà's un fil del diable per nom Ifantillà, e ajustà tots aquels qui estaven per les montanyas, e foren bé V milia a peu e C a cavayl" (3). Aquest Ifantillà, "anà sobre un puig que era fortificat i estava sobre la font de Mallorca, i allà parà les seves tendes; i n'hi havia ben bé de trenta o trenta cinc fins a quaranta. I va fer sortir els sarraïns amb aixades, i trencà

(1) Joan Binimelis, Pvre.—"Nueva Historia de Mallorca y de otras Islas a ella adyacentes".—Volum II.
(2) Jaume I.—"Crònica".
(3) Fr. Pere Marsili.—"Crònica".

l'aigua de la font que anava a la vila, i la va fer anar per un torrent avall, de tal manera que nós vàrem perdre aquella aigua, que no la poguérem haver. I comprenguérem que això no podria aguantar-ho la host i acordàrem que hi anessin un cap o dos, amb tres cents cavallers, i que els combatessin i recobressin l'aigua. I amb això diguérem a Don Nuno que hi anés i ell s'aparellà, i el vàrem fer cap de la companyia; i anaren amb ells, entre cavallers seus i altres que li foren lliurats, uns tres cents cavallers. I els sarraïns intentaren defensar aquell puig; i els nostres anaren vers ells, i els venceren dalt del puig, i aconseguiren Ifantillà, que era llur cap, i el mataren. I n'hi moriren amb ell més de cinc cents i els altres fugiren a la muntanya; i ells prengueren llurs tendes i saquejaren llur campament, i ens dugueren a la host la testa d'Ifantillà, i nós la vàrem fer posar en la fona de l'almajànec, i la vàrem fer llançar dins de la vila. I ells tornaren l'aigua cap a la host; i aquella nit, com era natural tenint en compte el gran inconvenient que ens feien, la host estigué alegra" (1).

Binimelis (2) vol suposar, que el fet que Jaume I fes llançar a la vila el cap d'Ifantillà, no fou més que corresponent resposta als sarraïns, que ja havien llançat a la seva host, mitjançant els seus poderosos fonèvols, els cossos d'alguns esclaus cristians, per tal de portar el terror entre els seus soldats. El mateix autor diu que la font que trencaren els sarraïns és la que es troba en territori de Canet, del terme d'Esporles, coneguda per S'Avenc d'en Corbera, cosa que sembla justificar Quadrado en la nota posada a la seva obra (3) on diu que prop de Canet, en l'alqueria nomenada dels Tarongers, segons Dameto, es trobaren grans quantitats d'ossos i calaveres.

En Bover (4), en tractar de la descrita batalla de Canet, diu que Ifantillà era príncep dels sarraïns, i que a més del seu cap, en foren llançats quatre cents dotze dins la vila, per ordre del rei.

Aquesta victòria, aconseguida per Jaume I, i els procediments terrorífics emprats amb els vençuts, portaren al Conqueridor la rendició de part de la illa.

Part dels sarraïns de la muntanya, en veure les victòries aconseguides per Jaume I, i descontents com estaven del seu rei Reta-

(1) Jaume I.—"Crònica".
(2) Joan Binimelis, Pvre.—"Nueva Historia de Mallorca y de otras Islas a ella adyacentes".—Volum II.
(3) Josep M.ª Quadrado.—"Historia de la Conquista de Mallorca".
(4) Joaquim Maria Bover.—"Historia General del Reino de Mallorca".—Volum I.

bohie per les gravoses contribucions i càrregues que els havia imposat, determinaren de retre-se-li, i Ben-Aabet ho féu, per les parts de la seva pertenència i socorregué els exèrcits del Conqueridor amb civada, farina, fruites, carns i altres manteniments. Aquest Ben-Aabet és, segons En Binimelis (1), el fundador de la família Bennàsser de Mallorca, el qual, després de la conquista, fou senyor d'Alfàbia del terme de Bunyola. "E aprés alcuns dies tramés missatge que altres tres parts de la yla volien seguir la sua carrera; e fo fet en axí que, Déus ordonant e Benahabet procurant, totes les parts de la yla, que son dret camí de la Ciutat entró a la fí de la yla contra Menorca, serviren al rey e li obehiren en tots sos fets" (2).

Creu Quadrado (3), que el districte de Ben-Aabet era el de Pollença i que els altres districtes que seguiren la seva influència, eren els de Canarrosa i Inca.

Diu el rei en la seva Crònica (4), que Ben-Aabet li féu un bell present de raïms, "i els raïms eren tan frescos, que els duien en sacs i no s'esmicolaven ni es feien malbé. I repartírem aquell present que ell dugué, entre els nobles de la host. I això va fer aquell àngel que Déu ens envià; i quan dic àngel vull dir el sarraí, que tan bo fou amb nosaltres que per àngel el prenguérem, i per això el tractàvem com si fos un àngel. I ens va demanar un penó nostre, per tal que si els seus missatgers venien a la host, els nostres no els fessin mal, i l'hi donàrem de bon grat".

I així tenint el rei sota del seu domini bona part de la illa, nomenà dos batlles que el representessin en aquelles parts, i aquests foren En Berenguer Durfort, de Barcelona, i En Jaques Sans, de Montpeller; el primer encarregat de la part de la justícia, i el segon de les provisions del camp (5).

Jaume I, havia aconseguit abans que la Ciutat, posseir bona part de la illa, mentre el setge continuava amb més fermesa que mai, debilitant, de cada dia més, les forces dels assetjats.

(1) Joan Binimelis, Pvre.—"Nueva Historia de Mallorca y de otras Islas a ella adyacentes".—Volum II.
(2) Fr. Pere Marsili.—"Crònica".
(3) Josep M.ª Quadrado.—"Historia de la Conquista de Mallorca".
(4) Jaume I.—"Crònica".
(5) Joan Binimelis, Pvre.—"Nueva Historia de Mallorca y de otras Islas a ella adyacentes".—Volum II.

OCTUBRE DE 1231

Guerau de Cabrera tenia en el seu poder el comtat d'Urgell, reconegut per Jaume I, amb la salvetat que dit comtat s'havia d'entregar a Aurembiaix, hereva d'Ermengol VIII, si aquesta tornava a Catalunya. El dia primer d'agost de 1228, trobant-se Jaume I a Lleida, es presentà Aurembiaix davant del monarca i reclamà el comtat que li havia pres el vescomte de Cabrera. Davant la negativa de Guerau d'entregar el comtat d'Urgell a Aurembiaix, a despit del concert fet anteriorment amb el comte-rei, Jaume I decidí d'imposar per les armes el reconeixement dels drets d'Aurembiaix (1).

El dia 10 de novembre (1228) el rei era a Lleida, acabada probablement la feina principal de la coerció efectuada sobre Ponç de Cabrera (fill de Guerau) per l'afer del comtat d'Urgell. El dia 16 del mateix mes Jaume ja era a Tarragona. Tenim, per consegüent, que la qüestió del comtat d'Utgell es resolgué en el segon semestre de 1228, i tot seguit anà a Tarragona, on degué celebrar la reunió per a resoldre la proposició de Pere Martell sobre la conquista de Mallorca (2).

Jaume I i Aurembiaix signaren un pacte pel qual ell heretaria el comtat d'Urgell en el cas que Aurembiaix morís sense descendència i la comtesa es comprometé a no casar-se sense el consentiment del comte-rei. Aquesta condició era una mesura política per evitar que el comtat d'Urgell caigués en mans estrangeres que poguessin tallar el procés de la seva fusió amb el Principat de Catalunya (3).

Aurembiaix es casà, a Valls (15 juliol del 1229), amb l'infant Pere de Portugal. Aquest matrimoni, no sols va ésser fet amb el consentiment del monarca, ans encara fou arranjat per ell. Aurembiaix va morir en el mes d'agost de 1231 i deixà al seu marit Pere de Portugal tot el comtat d'Urgell (4).

Amb data de 29 de setembre de 1231, a Lleida, Pere de Por-

(1) A. Rovira i Virgili.—"Història Nacional de Catalunya".—Volum IV.
(2) J. Miret i Sans.—"Itinerari de Jaume I el Conqueridor".
(3) A. Rovira i Virgili.—"Història Nacional de Catalunya".—Volum IV.
(4) Ibid Id. Id.

tugal, vidu i hereu d'Aurembiaix, féu la permuta del comtat d'Urgell amb el regne de Mallorca, que Jaume I li cedí infeudat segons el fur de Barcelona, i amb obligació de retre-li l'homenatge i potestat. Per tant, el mes d'octubre següent, l'infant de Portugal prengué possessió de Mallorca com a senyor feudatari.

L'infant Pere, era fill de Sanç I, rei de Portugal, i de Dolça, filla del comte Ramon Berenguer, i per consegüent, per línea materna, cosí del pare de Jaume I. Nascut el 1187, vingué a Catalunya emigrat del seu país per desavenences amb el seu germà Alfons II o amb Sanç II, nebot seu, i acollit benignament a la cort aragonesa casà amb Aurembiaix, hereva legítima del comtat d'Urgell, a la qual posaren en possessió dels seus estats paterns les armes del rei. Morí el 1231 i, mancada de fills, deixà el comtat al seu marit. No volgué don Jaume perdre l'ocasió d'incorporar a la seva corona aquell poderós i tantes vegades enemic comtat, i tement que l'infant s'avingués amb el seu competidor Ponç de Cabrera, li demanà la cessió, a canvi del senyoriu vitalici de la illa de Mallorca i de les altres illes Balears, que encara estaven per conquerir. El canvi era avantatjós pel rei per tots conceptes, encara que sensible per la predilecció que li inspirava la seva rescent conquista; no obstant, Jiménez d'Urrea, conversant un dia amb el monarca a Montalvà, cap al 1234, no pogué menys de retreure-li el fet, dient-li, amb cavalleresca franquesa, que digne era de perdre tan precioses illes, ja que les havia confiat a l'home més negligent del món. A això respongué Jaume, que prompte veuria l'esmena del seu erro i, en efecte, just conquistat el regne de València, cedí en ell a l'infant de Portugal, grans estats i les viles de Segorb, Morella, Murviedre, Castelló i Almenara, per recobrar Mallorca. El 3 de juny de 1244, des d'Alcira, absolgué don Pere de Portugal als mallorquins del jurament de fidelitat que com a senyor feudal li tenien fet. Havent auxiliat a l'infant Alfons en les seves pretensions contra el seu pare, perdé els seus nous dominis, que recobrà més tard, excepte les places de guerra. Per elles, i veient l'actitud temible que havia pres a favor dels sarraïns alçats a València, rebé l'infant, el 1254, trenta nou mil sous de renda i altra vegada el domini de Mallorca, puix del mateix any, existeix un privilegi per ell confirmat. D'un altre de 2 d'agost de 1256, en el què el rei manà jurar per successor seu en la illa al seu fill Jaume, deduïm que l'infant de Portugal ja era mort, encara que hi ha qui allarga els seus dies fins el 1258. Sense fonament suficient s'afirma que morí a Mallorca, que fou

enterrat a la sagristia de Sant Francesc d'Assís, i que es cremaren en un incendi les seves despulles i el seu sepulcre. Tengué un fill, natural sens dubte, que es digué Pere Alonso, comanador d'Alcanyís, i un nét que no sembla fill d'aquest, sinó d'un altre, nomenat Ruy Martínez (1).

Així veiem, que poc temps després de conquistada Mallorca, Jaume I la cedia ja en feude a l'infant de Portugal, encara que prest la recobrava amb un nou concanvi. El Conqueridor mai no estigué satisfet d'haver hagut de donar la seva illa benvolguda per poder adquirir el comtat d'Urgell, i molt menys encara del govern i poca diligència que hi exercí Pere, com es desprèn de tots els detalls i passatges inserits en la seva Crònica.

RAMON DE MALLORCA

(1) Josep M.ª Quadrado.—"Historia de la Conquista de Mallorca".

E L S L L I B R E S

AGUSTÍ ESCLASANS.—*Primer llibre de Ritmes.*—La Revista.—Barcelona.—80 pp.

Encara que amb una mica de retard ens plau de consignar en aquestes planes la publicació del primer llibre de versos de N'Esclasans, primera concreció del seu sistema poètic que amb no prou claretat havia tractat en nombrosos articles sobre el Trivi i el Quadrivi. Creim que les teories d'un poeta o un artista qualsevol han de venir després de les realitzacions. N'Esclasans no fa en el seu llibre una revolució de la rítmica, sinó que hi combina metres usuals. Amb tot, benhaja aquest noble afany que el mou a voler renovar les formes literàries com Carducci i el nostre Costa i Llobera; tot el que sia explorar mereix atenció i respecte. Però no podem menys d'expressar que no creim que les retòriques o els sistemes puguin formar gaires poetes, sinó solament ajudar els ben dotats. Si se'm permet un curt *intermezzo,* recordaré que Sòcrates dialogant sobre la bellesa (que troba la màxima expressió verbal en la poesia) sols arriba a dir que *la bellesa és difícil,* la qual frase ve a ésser una definició negativa que encar no havia inventat ell. Kant ens dirà, amb el seu llenguatge, que la bellesa té una finalitat per ella mateixa independent d'allò útil o agradable, però no defineix tal finalitat.

Les formes ordinàries, si bé ja no són acatades per les joventuts d'avantguarda, poden *encara* estar al servei de grans poetes com Paul Valéry.

Les vint-i-cinc poesies que enclou el llibre es ressenten d'una excessiva preocupació pels motllos; el títol mateix, "Ritmes", no enganya el lector. En canvi, les poesies no porten cap títol especial que fóra tant més necessari quant que a voltes se'ns escapa la significança per seguir el brandeix rítmic. El vers no ho és tot, amb permís sia dit de Gabriele D'Annunzio. El vers, sia hexàmetre, sia hendecasíllab és una canalització de la poesia, però no és l'aigua, vull dir no és substància poètica; d'altra manera no seria possible traduir Homer en prosa com es fa sovint, i si bé desmereix, quelcom resta.

Analitzats els versos d'aquest llibre resulten de quinze síllabes amb accents (que volen simular la diferent quantitat de les síllabes de l'antiga mètrica) a la segona, cinquena, vuitena, onzena i catorzena, amb la circumstància d'haver-hi unes pauses que divideixen el vers en tres parts; és sempre plana la síllaba a final de vers, i tota consonància és suprimida. Comprenem que el *Sistema* no és sols la manera de construir versos, sinó que Esclasans vol donar una explicació fisiològica i psicològica de la inspiració, avui que els mateixos poetes han enterrat les muses. Aquest primer llibre per ell sol no justificaria el Sistema, i això no vol dir que no contengui belles imatges en abundància: de vegades ens sorprèn el dinamisme com:

I la dolça
puresa de l'aire | tan clar s'estremeix | del cop d'ala
d'un vol de cavalls | panteixants sota un vel | de crineres.

És assats curiosa la repetició del mot *ala* a través del llibre.

A voltes té el vers la corporeïtat dels d'un sonet d'Heredia; la voluntat de classicisme o neo-academisme hi és sempre present. N'Esclasans és una figura oposada a Maragall, encara tan influït dels corrents romàntics; no obstant, fa l'efecte que Esclasans creu també que el ritme engendra pensament poètic, cosa que pot comprovar tothom que faci versos.

No volem minvar gens els mèrit del llibre "Ritmes"; ens reduim a exposar que amb alexandrins, per exemple, hauria pogut desplegar igualment N'Esclasans la seva lírica exuberant i de gran pompa i la seva angúnia d'exprémer la realitat per donar forma als seus somnis amb llenguatge poètic que, segons l'autor és el més sublimat. Més que obscuretat hi ha en la poesia de N'Esclasans una imprecisió volguda.

Segurament vindran nous fruits del Sistema, paraula que plau més als homes de ciència que als poetes que amen per natura la llibertat de la bellesa a la qual Esclasans ha votat la seva vida (*L'ofrena t'he fet de ma carn i de ma sang, oh bellesa,*—diu un dels seus versos).

Acabarem inserint dues estrofes del "Comiat" d'"Horacianes" d'En Costa i Llobera on descriu admirablement el temple de Pallas Atenea—espècie de "The Palace ot Art", de Tennyson—amb què En Costa simbolitza el seu ideal artístic.

Per un cel matinal tot blau i rosa
jo veia un temple de puríssim marbre
blanquejar entre el verd de la ribera
damunt les clares ones.

. . . . . .

Era allò, vist enfora el santuari
de l'Art suprem. Com ne seria esplèndid
l'interior! Quin càntic, quins oracles
allà ressonarien!

La Revue de Catalogne.—Marsella.—El mes de març d'enguany començà a sortir aquesta interessant revista en llengua francesa, de la qual se n'han publicat cinc números en escriure aquestes ratlles. L'objecte, com palesa el títol, és l'expansió de la cultura catalana per terres franceses i d'altres nacions i per interessar les classes intellectuals en la renaixença catalana, procurant la unió d'escriptors i artistes i difonent les joies de la literatura nostrada per centres intellectuals, grans hotels, paquebots, etc. El campió d'aquesta croada és el literat Pierre Rouquette, conegut d'ha temps pel seu apostolat de catalanòfil donant a conèixer el passat i present de Catalunya.

Cada dia s'estenen les relacions culturals catalanes; la família occitana estreny els vincles lingüístics soplujant les varietats idiomàtiques en les mateixes publicacions i donant proves tangibles de la dita de Maragall: S'acosta el dia que serem tots uns.

La collecció "Raymond Lulle" que dirigeix N'Estelrich ja ha començat a publicar-se. Així també Pierre Rouquette desitja abastar major àrea geogràfica que les que abasten generalment el català i el provençal.

En aquest acord de voluntats no hi pot desdir Mallorca; és veritat que la massa és difícil a l'entusiasme i que es desentèn de tals manifestacions; no obstant, una

minoria més conscient, més responsable per tant, no voldrà eludir una ajuda moral i material a "La Revue de Catalogne". La seva agradosa portada blanca amb lletres blaves, el seu text seleccionat i les reproduccions de teles i dibuixos, articles d'escriptors estrangers i cròniques de per tot arreu, fan que sia una publicació excellent. El preu mòdic de subscripció permet que alguns paguin subscripcions de propaganda per a serveis gratuïts per tal d'adquirir més difusió.

Seria molt llarg de parlar de tots els treballs publicats per dita revista; remarcarem les traduccions de "La Relíquia", de Joan Alcover i poesies magistrals d'"Els fruits saborosos", d'En Carner, que no han envellit gens des de la primera edició. Sols un bon coneixedor de la llengua catalana pot assolir una tan gran equivalència de ritme i significació.

Aviat apareixerà un número extraordinari de "La Revue de Catalogne" dedicat a les Illes Balears i, a més, anirà inserint treballs antics i moderns de la producció mallorquina.—B. F. P.

JOAN MARAGALL.— *Elogios.*— Obres completes. Vol. III.— Sala Parès Llibreria.— Barcelona.—198 pp.

Aquest volum, tercer de les Obres Completes de Joan Maragall que, com edició definitiva, estan donant a la publicitat els fills d'aquell gran poeta, sota la direcció de Joan Estelrich, conté un dels més selectes reculls de l'obra de l'home qui, amb la seva exquisida sensibilitat, va saber valorar totes les coses en les que va posar la seva ploma, privilegi reservat als esperits més fins de la humanitat.

Els "Elogios" de Maragall, publicats en castellà, atenent a la norma justíssima de recollir l'obra en el propi idioma en què fou escrita, formen part de la copiosa tasca amb què l'esperit aristocràtic i ple d'inspiració de Maragall va ornar les planes del venerable "Diario de Barcelona".

Aquestes peces antològiques, vertaders assaigs, dedicats a la paraula, al poble, a la poesia, al teatre, són prou coneguts per tots els que dediquen una mica d'atenció a la producció literària, perquè sia necessari insistir sobre el seu valor tan extraordinari que han estat norma i guia de tots els que han volgut cridar l'atenció no sols sobre l'obra de Maragall, sinó simplement sobre una producció autènticament poètica.

Aquest tom porta un pròleg de l'illustre periodista mallorquí Miquel S. Oliver. Les seves innegables qualitats de crític literari, treballat per innúmeres lectures i per un sentit fondo de penetració del valor dels homes i de les obres literàries, va tenir ocasió de posar-se de relleu en aquest estudi sobre Maragall, escrit en 1912 i que va servir de pòrtic a l'edició dels "Artículos" que llavors va fer-se com una de les parts de l'obra maragalliana.

Com diu una justíssima nota al peu de la plana inicial, cap altre estudi sobre Maragall "remarca tan justament la seva suprema virtut en l'admiració i en l'elogi".

La presentació del tom, igual que els dos anteriors, és d'un gust i una confecció plenament europea, digna i senyorívola.

FRANCESC CAMBÓ.—*Les Dictadures.*—Llibreria Catalònia.—Barcelona.—226 pp.

Coincidint amb la Diada del Llibre (que de cada any esdevé entre nosaltres un

motiu per a la difusió de la cultura) va posar-se a la venda el llibre de Cambó, "Les Dictadures', que obtengué un èxit tal que fou exhaurida l'edició i n'acaba de sortir una segona per atendre la demanadissa.

Contribuiren a l'èxit, juntament amb la Diada, el prestigi de l'autor i el títol, ple de suggestions, de l'obra, tan oportuna en l'època actual.

Francesc Cambó és un dels pocs polítics que ha dedicat la seva forçada inactivitat des de 1923—apart de les seves vastes tasques financieres—a l'estudi de problemes polítics així nostres com de l'estranger, traduint les seves observacions en llibres que han obtengut un èxit de venda parió al de crítica.

Primer va dedicar un tom—que aparegué amb certes limitacions—al feixisme, després un altre a la situació econòmica d'Espanya i ara ens parla de les dictadures.

Amb aquesta tasca de publicista, Cambó esdevé, una vegada més, un tipus de polític europeu que vol estar sempre en contacte amb l'opinió. Dels polítics anteriors al cop d'Estat solament podríem oposar-li, per la seva activitat, Marcelí Domingo.

"Les Dictadures" han promogut molts i diversos comentaris, continuant així la història de fa temps que convoca entorn del polític català l'atenció de tota Espanya, el mateix atenció—i adhesió a l'ensems,—que campanya d'oposició, que simplement estudi i comentari abstracte.

Obra plena de suggestions, és descabdella presentant al principi l'espectacle d'Europa en finir la guerra; les dictadures existents, les causes genèriques de les dictadures i les característiques de les principals (Rússia, Turquia i Itàlia) i els avantatges que comporten i els mals, molt majors que aquelles, que poden produir; la manera com fineixen; i, com a colofó, unes consideracions sobre el desprestigi del Parlament, les causes i els remeis.

Aquesta senzilla exposició basta per comprendre la importància del llibre de Cambó, que ha vessat en les seves planes les seves opinions sobre aquest important problema dels nostres dies, i dóna lloc a innumerables suggestions que en treu el lector a mida que els arguments es van descapdellant.

És una obra que no es pot començar a llegir sense sentir la necessitat de conèixer-la íntegrament; i una vegada llegida, és difícil no tenir present constantment la gran munió d'idees que suscita la lectura.

JOAN SANTAMARIA.—*Visions de Catalunya.*—(Catalunya vella.—El pla i la costa).—Llibreria Catalònia.—Barcelona.—292 pp.

Un dels camins millors per estimar la terra pròpia és la seva coneixença, és saber-ne els indrets, tenir idea clara de la seva geografia i visió directa i pròpia de les seves belleses. Per aquest camí ens explicarem com els catalans, en general, s'estimen tant el seu país: és el producte natural del conreu d'aquest autèntic esport—que mai no podrà esdevenir professional, ni espectacular—que es diu excursionisme.

Joan Santamaria ha sabut aplegar en una mateixa persona un fervent entusiasme per la seva terra, per conèixer-la pràcticament, recorrent-la; i una ploma fàcil. gràfica, sentimental a voltes, sempre plena del sentit just de la descripció, o sia que en una persona s'han aplegat un excursionista i un literat. Del primer en són prova els tres toms que ha dedicat a descriure Catalunya i el tercer dels quals va aparèixer a final de setembre. Del segon ens en dóna un testimoni irrefutable el fet d'haver obtengut una novella de Santamaria el Premi Fastenrath de 1928.

Aquest darrer llibre d'En Santamaria es una guia excellent per donar-nos a conèixer el pla i la costa de Catalunya. De Figueres a Castelló d'Ampúries, de Girona a Vich, i del Vallés a la Maresma podem anar resseguint, del braç de Santamaria, tot el pla i la costa de Catalunya.

Les seves descripcions, una mica aspres a voltes, estan embaumades d'un pregon sentiment d'estimació, més que d'admiració, a la terra. És que en aquelles planes bull quelcom més vital que l'amor a l'excursionisme; hi bull aquell impuls que ben orientat és capaç de grans obres: és la fidelitat a la pròpia terra i a l'esperit pairal.

Suara, entre les descripcions, la ploma de Santamaria abandona la tasca de guia i ens serveix un fragment de novella, que contribueix a avalorar l'obra des del punt de vista literari.

"Visions de Catalunya" editat per la Llibreria Catalònia, porta a cada capítol una ilustració referent al lloc o ciutat descrita. Les ilustracions són de Joan Duch, a qui cal agrair la bona intenció que l'ha guiat, però poca cosa més.

JOHN KNITTEL. – *Terres Altes.*–Traducció de Jaume Bofill i Ferro. – 362 pp.

El volum II de la "Col·lecció Junior", editada per la Llibreria Catalònia, és una nova mostra de l'interès d'incorporar a la nostra llengua les millors obres de la literatura universal, no solament les antigues, sinó també les modernes.

Jaume Bofill i Ferro ens serveix la traducció del volum I de la novella de John Knittel "Terres altes".

Es tracta d'una novella, situada en les muntanyes suïsses, plena d'interès, en la qual juguen d'un costat els sentiments d'amor, que mouen el món; i de l'altre l'egoisme i la sequedat que s'apoderen d'aquells que viuen en contacte amb la naturalesa.

Els caràcters, ben dibuixats, no perden, en la traducció, els seus contorns ben definits; i la lectura de l'obra es fa en un pla d'interès despert, no interromput en el transcurs de la narració.—R. R. T.

Hem d'assenyalar també dintre d'aquesta Secció l'aparició de "L'etern marit" de Dostoievski, traduït directament del rus al català per Francesc Payarols. El volum forma part de la Biblioteca "A tot vent", Edicions "Proa".

RECULLS DE FORA

Copiem del número del 15 de setembre de "L'Art Vivant":

"*La protection des vieux moulins.*—En Belgique, la Commission royale des monuments et des sites a entrepris de faire le relevé des moulins ayant existé ou existant encore, moulins à vent et moulins à eau, avec toutes les indications historiques qui les concernent.

En France, une ligue, qui s'est fondée dans un but analogue, a pu déjà sauver plusieurs moulins".

Igual, igual que el que aquí succeeix.

* * *

A Madrid és mort el prof. D. Manuel Antón Ferrándiz ex-catedràtic d'Antropologia a la Universitat Central.

El prof. Ferrándiz fou deixeble de Quatrefages, Broca i Vernau, i ell fou qui importà i inicià a Espanya els estudis antropològics, reunint la primera col·lecció antropològica i constituint el primer laboratori d'Antropologia.

Explicà la primera càtedra d'aquesta disciplina, primer, lliurament, després, oficialment (1892).

Si la prehistòria espanyola nasquè amb Vilanova, l'antropologia espanyola eixí dels estudis, treballs i col·leccions del prof. Ferrándiz. Pot ben dir-se que tots els actuals conreadors de l'Antropologia o Història Natural dels homínids, segons el propi Ferrándiz, han tingut per Mestre el professor suara desaparegut.

Ja jubilat, l'any 1921, al «Museo Antropológico» explicà una sèrie de dotze conferències sobre prehistòria—segurament inèdites—on resumí tota la contribució espanyola al desenvolupament d'aquesta ciència i remarcà les seves pròpies idees sobre els problemes cabdals de l'Antropologia i especialment sobre els origens de l'hominació, tema aquest que sempre el tinguè capficat i que considerava el més trascendental dels problemes científics moderns.

Al prof. Ferràndiz, així com al prof. Obermaier, devem la nostra iniciació als estudis d'Antropologia i Prehistòria.

* * *

Gustau Stresemann, l'hàbil estadista de la conciliació franco-alemanya, l'apòstol eficaç del Socialisme, el polític defensor decidit de les minories nacionals, és mort.

Europa, l'Europa que lluita per la Pau i la Llibertat, trigarà a poder treure's el dol.

* * *

Hom llegeix que el professor Alisson Peers, distingit lullista, donarà aquest hivern dues sèries de conferències en algunes Universitats americanes. Tractarà de la prosa i el teatre catalans de la renaixença ençà.

Són organitzades, aquestes conferències, pel servei d'expansió de la F. B. M.

* * *

T. G. a la secció "Les Lletres" de "La Publicitat" ha dedicat una nota discretíssima — com totes les seves — a "Proses i Poesies" de l'autor de "Coses Nostres".

* * *

L'edició espanyola de "Res de nou a l'oest" d'Erich Remarque ha aconseguit,—tothom ho sap—, un èxit de venda insòlit, simplement extraordinari. Per a correspondre a aquest èxit l'"Editorial España" ha obert un concurs literari entre els estudiants sobre aquests temes: ¿Quin passatge us plau més de "Res de nou a l'oest"? I per què? Nosaltres hem vist aquí el llibre de Remarque en mans d'estudiants. Suposem que per llegir-lo. Estan doncs en condicions de concórrer a aquest concurs. Manca només decidir-se i guanyar algun dels tres premis oferts.

* * *

Suara era "La Publicitat" que feia aquesta pregunta trascendental: "On va la joventut?"

Ara és "El Sol" que surt a camí al jovent per a demanar-li: "¿Qué piensa la juventud?"

No cal dir com ens seria plaent veure, en les pàgines del gran rotatiu liberal madrileny, representats els diferents sectors de la nostra gent jove. Seria una aportació, si més no, significativa i per tant encoratjadora.

* * *

Ha estat disposada la recollida del darrer llibre de Marcelí Domingo "Una dictadura en la Europa del siglo XX".—F. de S. A.

N O T I C I A R I

CONCERTS

KACHIRO - FIGUEROA

Sincerament hem de dir que la temporada musical no ha començat amb massa brillantesa. Els concerts de violí i piano amb què inauguraren en el "Domus Artis" el curs de l'"A. de C. M." els joves concertistes portorriquenys Jaime Kachiro i Narciso Figueroa els dies 25 i 26 d'aquest mes, no passaren d'unes sessions discretes de música, en els millors moments.

Es tracta de dos artistes molt joves amb manifestes disposicions per cultivar els respectius instruments; són, però, esperances que no han arribat encara a realitats.

Davant del públic mallorquí els perjudicà l'haver començat les seves tasques amb una obra que requereix una desimboltura que no mostraren tenir encara els mentats concertistes. Ens referim a la *Sonata en la major, op. 47,* de Beethoven, que interpretaren amb visible encongiment.

És aquesta la sonata-cim de les que Beethoven compongué per a violí i piano. Seguint el que d'ella n'ha escrit l'autoritzat crític Jean Chantavoine direm que el qualificatiu de "stilo molto concertante, quasi come d'un Concerto" que li donà l'autor no s'ha d'entendre un estil ple de dificultats tècniques per fer lluir els virtuosos, sinó que cal prendre el mot *Concerto* com un diàleg, un torneig, un duel, entre els dos instruments que Beethoven fa lluitar, convençut que la seva poca semblança impossibilita llur fusió, llur compenetració.

En el seu temps, aquest sonata fou rebuda amb hostilitat. Kreutzer, a qui va dedicada, no la tocà mai en públic; va ésser Bridgetower qui l'estrenà i per al qual va ésser escrita. No sabem abstenir-nos de copiar el que en digué la crítica ("Gazeta Musical Universal", de Leipzig): "És precís estar dominat per una mena de terrorisme musical o estar cegament influït per Beethoven per no veure aquí la prova que d'algun temps ençà, Beethoven té la dèria d'ésser diferent de la resta de les persones... Un *presto* ple d'efectes; un *andante* original i bell amb variacions les més estrambòtiques; després un altre *presto* encara; en fi, una composició estranyíssima que haurà d'executar-se en els moments que es vulgui gustar d'allò que hi hagi de més grotesc". ¿No pot servir això d'exemple als temorencs de tots temps que s'espanten davant totes les innovacions?

Tornant als concerts que comentam, hem de significar, en justícia, que les altres interpretacions foren en conjunt més reeixides, però no arribaren a esborrar l'efecte de la primera obra. En el *Grave,* de Bach, va ésser on millor estigué Kachiro el primer dia. No tant en les peces de lluïment, les dificultats de les quals no sempre foren superades.

La primera part del segon programa comprenia la *Sonata en do menor, op. 45.* de Grieg, tocada d'una manera ben acceptable. És una sonata bellíssima; el segon i el tercer temps estan sòlidament construïts i, en particular, l'últim és d'una gran vigoria i robustesa. En la resta del programa Kachiro

tingué moments de tot: encerts com en *La plus que lente*, de Debussy, i fallides com en la *Dança*, de Falla.

L'art de Figueroa no ens desagradà. En les variacions de la *Sonata a Kreutzer* va estar molt encertat, i sempre, molt discret.

No volem acabar sense denunciar una malura que ha portat el desprestigi a la més important societat musical de Barcelona. Volem al·ludir la manca d'educació que suposa el parlar durant les audicions. Fins ara aquí ens n'havíem lliurat, però ja hem comprovat algun símptoma de la malaltia. Desitjam que s'hi posi enèrgicament remei, mentre encara s'hi és a temps. - E. P.

LA FONT DE LES TORTUGUES

Un dels retrets, tàcits o explícits, que se'ns sol fer més sovint, és el del nostre inveterat inconformisme. Davant les reserves o la declarada protesta enfront de reformes o minves definitives del nostre patrimoni artístic urbà, o de qualque obra nova, algú sol cuidar-se de repetir alguna cosa per l'estil d'això: bé idò, a aquesta gent, no li agrada res!

I no és així precisament. Potser ens agraden moltes més coses del que sembla, i per això precisament sovinteja tant l'expressió del nostre desencant o la protesta; car són de cada dia més escasses les noves construccions o els *remaniements* que es lliuren de motivar-la. Aquí teniu per exemple la font de les Tortugues, al Born. Aquesta font, amb la seva simplicitat, humilitat i discreció, era una d'aquellas coses que, sense suscitar cap entusiasme, no ens desagradaven gens. Quedava bé. Supervivència vuitcentista, surava gallardament en mig del modernisme, millor dit, en mig de la buidor artística ambient. I a més, l'aigua hi rajava.

Doncs ara, amb motiu de les festes passades i com un número més d'elles, hi adossaren una sèrie d'abeuradorets, amb l'intent de fer-ne una paròdia, ridícula com totes, de les fonts lluminoses de l'Exposició. ¿Sap algú fins quan han de durar-hi aquets additaments, que desfiguren una de les coses que trobàvem bé? Demanam, si se'ns permet, que els treguin aviat. Ens fa una por serval la interinitat, en un país on sona sovint igual que eternitat.

IV CONGRÉS INTERNACIONAL D'ARQUEOLOGIA

Després d'haver-se tancat aquest Congrés a Barcelona, on es celebrà, vengueren a Mallorca gran nombre de catedràtics i arqueòlegs, estrangers en la seva majoria, per conèixer la nostra illa i els seus monuments. Formaven nodrida representació de la intel·lectualitat mundial: els professors de la Universitat de Tolosa, Comte Begouen; de la Universitat de la Sorbona, Dr. Przyluski; del Museu Saint Germain, Dr. Lantier; de la Universitat de Berlín, Dr. Goldschmidt; del Museu de Bonn, Dr. Lehnert; del Museu Egipci de Berlín, Dr. Scharff; de la Universitat de Colònia, Dr. Kühn; Absolow, Director del Museu Brüm (Txecoeslovàquia); el Dr. Hohenemser, de Berlín, la Dra. Hohenemser-Staglich, la Sra. Hzolonowa, el Superintendent de les excavacions de la illa de Sardenya, Taramelli; el professor V. Correia, de la Universitat de Coimbra; el professor Serpa Pinto, de la Universitat d'Oporto, el director del Museu de Washington, Dr. Russell i senyora; el catedràtic del Doctorat de la Universitat Central, Dr. Huc Obermaier; el catedràtic de la Universitat de Barcelona, Dr. Pere Bosch i Gimpera, En Josep Colominas, del «Servei d'Investigacions històriques» de la Diputació de Barcelona, el Dr. Relanzón, el director del «Museo Numantino», Dr. Taracena, el Sr. Casto M.ª de Rivero del «Museo Arqueológico Nacional», i altres.

Els congressistes anaren a les coves del Drac i el poblat de Capicorp de Lluchmajor. Desitjam que hostes tan distingits s'hagin emportat de Mallorca agradosa impressió i que prest retornin en viatge d'estudi, per bé de la nostra història.

EL MONUMENT A DON ANTONI MAURA

Costa pena de pujar-hi l'estàtua del gran estadista mallorquí. En Benlliure, adormit damunt els llorers, de tant en tant desperta a la veu llunyana de la Comissió que el crida des de Mallorca. L'estat actual del monument sembla fer *pendant* amb les deixalles de les festes de la Reconquista (!) i ens recorda aquella poesia d'En Penya "El Monument del Mercat" on un foraster

quan arriba al Mercat
que veu certa arquitectura,
ple de sorpresa s'atura
i esclama tot astorat:
—¿Què és això que estic mirant
al mig del Mercat fent nosa?
¿Serà tomba? No té llosa.
¿Capelleta? No té sant.
. . . . . .
¿Xemeneia? No fa fum.
¿Font o pou? No hi ha humitat.
¿Garita? No hi veig soldat.
¿Farola? No té cap llum.

DEIXALLES DE LES PASSADES FESTES

El gran poeta popular Pere d'A. Penya afirmava en un dels seus notables treballs històrics que prop del Palau de l'Almudaina partia una via romana. Si ara tornàs al món, sobtadament, confirmaria una volta més, la seva creença en contemplar, com a eixits de la terra, aquella sèrie d'obstacles, d'aspecte funerari, que es veuen a una i altre banda de l'"Avenida de Antonio Maura". Realment, sembla allò una via Appia, però en estat deplorable, després que les pluges ho han destenyit.

Un diari del matí també en parlà, irònicament, dient, poc ça poc lla, que de les festes apoteòsiques sols n'han romases unes tombes de guix que a la seva hora, aguantaren quatre banderoles i que ara semblen esperar la seva corresponent estàtua funerària. I realment, afegeix, es necessiten moltes tombes perquè els crims foren molts. Manca, però, que cada una porti una inscripció recordatòria de l'enderrocament de la porta de Santa Margalida, del rebaixament del pont de Santa Catalina, de la tallada dels arbres de la Rambla... Creim que mancarien tombes per totes les inscripcions. La plaça d'Eusebio Estada i l'"Avenida de Antonio Maura" pareixen un escenari digne del "Don Juan Tenorio".

EL TALAIOT DE LES PAISSES

El Govern acaba de comprar aquest monument, que es troba dins le terme de Manacor, per la quantitat de 2.500 pessetes. El Museu regional d'Artà cuidarà de conservar-lo i guardar-lo. Semblant sort desitjam a la resta de monuments megalítics que es veuen, encara, encà i enllà de la illa, mig esboldregats, alguns en perill imminent de desaparèixer, moltíssims ja desapareguts. Caldria que els nostres estudiosos aixecassen un mapa de Ma-

llorca, localitzant els qui encara existeixen i, aiximateix, els qui ja no hi són. Farien amb això un assenyalat servei a la nostra prehistòria, tan encobeïda pel meritíssim «Institut d'Estudis Catalans», al qual aquella tant deu.

TURISME

Són venguts a Mallorca els següents vaixells: els anglesos, "Broncho", "Arandora Star", "Adventureis", "Ranchi" i "Orates"; els francesos: "Cap Varella", "Nethou", "Gerundia"; i els americans: "Utowana" i "Cyprus".

HOSTES DISTINGITS

Han estat hostes de la nostra illa: M. Tadeu Zieliuski, eminent filòleg i humanista polac. És un fervent admirador de la "Fundació Bernat Metge" per encàrrec de la qual donà una conferència sobre un tema clàssic.

El pintor Erwin Hubert.

El director de la gran revista francesa "L'Illustration" Mr. René Baschet i senyora.

L'eminent professor de Química biològica de la Universitat Central Dr. Josep Giralt i Pereyra, el qual va tenir l'amabilitat de venir-nos a saludar, cosa que li agraïm coralment.

També han estat hostes de Mallorca durant una temporada l'excellent dramaturg Jacinte Grau, amb la seva distingida esposa.

LA DIPUTACIÓ

L'aportació de la Diputació a l'Exposició de Barcelona és estada nodrida i notable. Veiérem dues maquetes en relleu: una del Manicomi, tal com serà una vegada acabat, i l'altra del camí d'Escorca a la Calobra, ambdues amb tota mena de detalls i curiosíssimes.

Hi havia també una sèrie de prestatges amb multitud de fotografies, dels serveis de la Diputació, tals com: Hospital, Misericòrdia, Casa d'Expòsits, Manicomi, Palau Provincial i Camins. Totes les fotografies foren escollides amb esment, així és que el conjunt presentava un efecte sorprenent i agradable, sobretot les referents a camins, que podrien servir molt bé per fer la propaganda turística de Mallorca, pels paisatges nous i esplèndids que mostren.

El muntatge de les maquetes i fotografies, ha estat fet amb tot luxe i art; és una prova més del bon gust que ha presidit en aquest afer i que posarà Mallorca a l'Exposició de Barcelona en el lloc que li escau.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:
ANTONI SALVÀ I RIPOLL

Redacció i Administració:
Carrer de *Palacio*, 91.—Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes.—Trimestre, 3 ptes.—Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER.—SANT FRANCESC, 2 I 4.—PALMA DE MALLORCA